

هوش مصنوعی تیغ دولبه‌ای در دست بشر

ره‌نگاران/ هوش مصنوعی، همانند هر فناوری بزرگ دیگر، پدیده‌ای خنثی نیست؛ بلکه ابزاری است که به دست بشر می‌تواند به خیر یا شر تبدیل شود؛ این فناوری توانایی دارد هم‌زمان به بزرگ‌ترین تهدید و بزرگ‌ترین فرصت تاریخ بشر بدل شود.

به گزارش [پایگاه اطلاع‌رسانی ره‌نگاران-بهرام قربانپور](#): در دنیای پرشتاب امروز، کمتر واژه‌ای به اندازه «هوش مصنوعی» توانسته توجه جامعه جهانی را به خود جلب کند. این فناوری نوین نه تنها ساختارهای علمی و صنعتی را دگرگون ساخته بلکه به موضوعی سرنوشت‌ساز در حوزه امنیت، اقتصاد، فرهنگ و حتی روابط اجتماعی تبدیل شده است.

کارشناسان معتقدند هوش مصنوعی ماهیتاً یک تهدید ذاتی نیست، بلکه بستگی به نحوه استفاده از آن دارد؛ می‌تواند زندگی بشر را آسان‌تر و کارآمدتر کند یا در صورت بهره‌برداری نادرست، حریم خصوصی و امنیت ملی کشورها را با چالش‌های جدی مواجه سازد.

محمد سماک، کارشناس ارتباطات و فناوری، در گفتگو با خبرنگار «ره‌نگاران» با اشاره پیشرفت روزافزون تکنولوژی در عرصه‌های مختلف اظهار کرد: هوش مصنوعی به خودی خود تهدید محسوب نمی‌شود. مهم این است که چگونه از آن استفاده شود. این فناوری می‌تواند ابزاری برای توسعه، پیشرفت و عدالت باشد یا به عاملی برای تبعیض، بحران و حتی جنگ تبدیل شود.

جنگ‌های بدون سرباز؛ کابوس دنیای فردا

یکی از مهم‌ترین تهدیداتی که در سال‌های اخیر مورد توجه قرار گرفته، بهره‌برداری نظامی از هوش مصنوعی است. دولت‌های سلطه‌گر از این فناوری برای طراحی تسلیحات پیشرفته استفاده می‌کنند؛ سلاح‌هایی که بدون دخالت نیروی انسانی، قادرند اهداف را از کیلومترها فاصله شناسایی و نابود کنند. نمونه بارز آن، به‌کارگیری ریزپرنده‌ها و پهپادهای هوشمند در عملیات‌های ترور و نظامی است.

این نوع جنگ‌افزارها نه تنها صحنه نبرد را متحول کرده، بلکه خطر

بروز بحران‌های غیرقابل کنترل را افزایش می‌دهد. درگیری‌هایی که بدون حضور انسان آغاز و هدایت شوند، می‌توانند مرز میان تصمیمات عقلانی و ماشینی را از بین ببرند و فجایع انسانی گسترده‌ای به بار آورند.

تهدیدات سایبری و دستکاری افکار عمومی

اما تهدیدات هوش مصنوعی تنها محدود به میدان‌های جنگ نیست. در فضای مجازی نیز این فناوری می‌تواند بستری برای ارتکاب جرایم سایبری و کلاهبرداری‌های گسترده باشد. جعل اسناد، هویت‌های مجازی و حتی رسیدهای بانکی از طریق الگوریتم‌های هوشمند امری رایج شده است.

هوش مصنوعی؛ ناجی سلامت و محیط زیست

این کارشناس حوزه ارتباطات و فناوری معتقد است: برخی دولت‌ها و گروه‌های ذی‌نفوذ با استفاده از هوش مصنوعی قادر به تولید و انتشار اخبار جعلی هستند. این اقدام نه تنها امنیت روانی جامعه را تهدید می‌کند، بلکه می‌تواند در مقیاس کلان، نتایج انتخابات و روندهای سیاسی را تغییر دهد.»

به گفته او، حملات سایبری، ترویج تعصبات قومی و نژادی و گسترش انحرافات اخلاقی از دیگر مخاطراتی است که ریشه در سوءاستفاده از فناوری‌های هوشمند دارد.

آنطور که سماک گفته؛ در مقابل، چهره مثبت هوش مصنوعی نیز کمتر از تهدیدات آن نیست. این فناوری با توان پردازش عظیم داده‌ها و الگوریتم‌های پیچیده، می‌تواند در خدمت سلامت بشر قرار گیرد. از جمله کارکردهای حیاتی آن، تشخیص زودهنگام و دقیق‌تر بیماری‌ها مانند سرطان از طریق تحلیل تصاویر پزشکی و کمک به کشف داروهای جدید است.

وی با بیان اینکه در حوزه محیط زیست نیز نقش هوش مصنوعی پررنگ است، افزود: تحلیل داده‌های اقلیمی، پیش‌بینی تغییرات آب‌وهوایی، مدیریت منابع طبیعی و طراحی راهکارهای نوآورانه برای کاهش آلودگی، تنها بخشی از ظرفیت‌های این فناوری برای مقابله با بحران‌های زیست‌محیطی است. به باور کارشناسان، اگر از هوش مصنوعی در این عرصه‌ها به‌درستی استفاده شود، می‌تواند ناجی کره زمین در برابر تهدیدات اقلیمی باشد.

ضرورت قانون‌گذاری جهانی و اخلاق‌محوری

این کارشناس حوزه فناوری و اطلاعات با اشاره به ضرورت قانون‌گذاری جهانی و اخلاق‌محوری در حوزه هوش مصنوعی بیان کرد: با وجود این فرصت‌ها و تهدیدات، موضوع مهمی که امروز بیش از هر زمان دیگری احساس می‌شود، ضرورت تدوین چارچوب‌های قانونی و اخلاقی در سطح بین‌الملل است. جامعه جهانی باید به توافقی جامع درخصوص استفاده مسئولانه از هوش مصنوعی دست یابد.

سماک با بیان اینکه هر فناوری، به‌ویژه فناوری‌های نوظهور، نیازمند مدیریت و قانون‌گذاری است، گفت: در غیر این صورت، خطر آن وجود دارد که به ابزاری برای سلطه، تبعیض و بحران‌های اجتماعی تبدیل شود. وی تأکید می‌کند که دولت‌ها باید در سیاست‌گذاری‌های کلان، آموزش سواد دیجیتال و افزایش آگاهی عمومی نسبت به کارکردها و تهدیدات هوش مصنوعی را جدی بگیرند.

سواد دیجیتال؛ سپر جوامع در برابر مخاطرات

با همه این تحلیل‌ها، کارشناسان بر این باورند که ارتقای سطح سواد دیجیتال جامعه، می‌تواند به‌عنوان یکی از مؤثرترین راهکارها برای کاهش خطرات ناشی از هوش مصنوعی عمل کند. اگر شهروندان بدانند چگونه از این فناوری بهره ببرند و چگونه در برابر تهدیدات آن از خود محافظت کنند، زمینه سوءاستفاده به شکل چشمگیری کاهش خواهد یافت.

هوش مصنوعی، همانند هر فناوری بزرگ دیگر، پدیده‌ای خنثی نیست؛ بلکه ابزاری است که به دست بشر می‌تواند به خیر یا شر تبدیل شود. این فناوری توانایی دارد هم‌زمان به بزرگ‌ترین تهدید و بزرگ‌ترین فرصت تاریخ بشر بدل شود. از یکسو می‌تواند در خدمت سلامت، محیط زیست و رفاه اجتماعی قرار گیرد و از سوی دیگر ابزاری برای جنگ، کلاهبرداری و بحران‌های اخلاقی باشد.

آینده هوش مصنوعی نه در ذات آن، بلکه در تصمیم‌های امروز سیاست‌گذاران، دولت‌ها و کاربران عادی رقم خواهد خورد. اگر مسیر اخلاق، قانون و آگاهی انتخاب شود، نتیجه‌ای جز رفاه و توسعه نخواهد داشت؛ اما در غیر این صورت، جهان با چالش‌هایی روبه‌رو خواهد شد که شاید مهار آنها از توان بشر خارج باشد.